

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, belső-szolnokmegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Inczedy Sámuel nyug. ezredes-elnök, Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök, Esterhazy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gamán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br., Kóváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN.

az ereklye-múzeum öre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. B.-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Beszterczéről: Csernátóni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz. Budapestről: Benedek Elek, Bethlen Miklós gr. id. Degré Alajos, Gelich Richárd, Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Horváth Boldizsár, Jakab Elek, Jókai Mór, Károlyi Gábor gr., Kreith Béla gr., Pulszky Ferencz, Reiner Zsigmond dr., Szász Róbert, Szinnyey József id., Tisza László, Tokaji László, Torma Károly, Csikszere-dából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor. K.-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Gyalui Farkas dr., Hegyesi Vilmos, Hory Béla, Jékey Aladár, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lövei Klára, Magyar Mihály, Márki Sándor dr., Mayer János, Sebesi Samu, Szádeczky Lajos dr., Veress Endre. K., Weress Sándor. Losonczról: Kovács Sándor. Lugosról: Dengi János dr., Maros-Bogátról: Tokaji Etelka. M.-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond. Nagy-Sajóóról: Sebestyén József. Nagyváradról: Hegyesi Márton, Nyiregyhá-záról: Krúdy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele. Sepsí-Szent-Görgyéről: Várkonyi Endre. Székely-Udvarhelyről: Ugron Gábor, Vajda Emil dr. Székesfehérvárról: Éder József dr., Alsó-Szóvát: Dézsi Mihály. Tokajból: Mezőssy László. Tordáról: Bor-bély György, Ferenczy Ferencz. Váczi: Fornét Kornél. Vizaknáról: Szentkatolnai Bakk Endre. Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképészek: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

(Kolozsváriak előfizethetnek s hirdetések is adhatnak fel a kihordónál, vagy pedig Böckel Károly főtéri s a Közművelődés-nyomda beltorda-útczái üzletében.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első számtól megrendelhető. Díszes borítékba kötve az I. évf. ára 5 frt.

TARTALOM:

	Oldal
Kossuth Lajos levelének eredeti kézírata	201
Az orsz. honv. segélyző-egylet s a segélyezés kérdése. Nedeczky István huszár-századostól	202—203
Okmánytár:	
Bem levele és proklamációja 1848. december 18. Közli: Szabó Sámuel.	203—204
Kossuth Lajos a budai honvéd-szoborról és Henczről. Kossuth Lajos.	204—205
Pöltenberg és a kápolnai csata. (Felelet a Klapka czá- folatára.) Zámbelli Lajos ezredestől	205—206
Honvéd-egyletek köréből:	
Kik adakoztak a budai honvéd-szoborra? A honvédegye- lek központi bizottsága ülése. Haynau-alap.	206—207
Halálozások:	
Ágoston Ferencz. Almási Domokos. közli Koós Ferencz, kir. tanácsos, nyug. tanfelügyelő. Bay Bertalan. Vár- bogyai Csepely Ferencz. Kisvárdai Kálmán György.	207—208
Külföldiek:	
Kossuth Lajos levele kéziratban Kovács Etelkához A budavári honvédemléket a magyar nők nov. 2-án fogják megkoszorúzni. Klapka tábornok siremléke Öngyilkos 48-as honvéd. A kisbonyi honvédemlék.	208
Boríték tartalma:	
Honvéd-képek és aláírások. „Aranykönyv“ tartalma. Szerkesztői és kiadóhivatali üzenetek. Egesz évre előfizetők. A m. v. f. évi folyam hiányzó számai. Hirdetések.	

Honvédképek és aláírások beküldésére hivatunk fel lapunk mai számának mellékletén honvédeinket. Az olvasók figyelmét e helyen is felkérjük, hogy sziveskedjenek figyelemmel elolvasni a mellékleten mondottakat, miket a tárgy természeténél fogva, itt a lapban előre

nem közölhetünk. Nálunk ép oly emlék egy-egy bajtársnak az aláírása, mint egy-egy arczkép. Lapunk a hétköznapinál magasabb szinten álló körben egyesíti a bajtársakat. Társaságukba emeli a fiatalabb nemzedéket. A bajtársakra nézve kétszeres értékkel bír az, ha emlékeik, gondolataik kölcsönös kicserélése közben egy ünnepnapon közülök egy nehánynak aláírásában sajátkezü vonását is láthatják. A kézvonások némelyiknél negyven-nyég év óta változtak, némelyikénél pedig meg vannak eredetiségökben. Az eredeti aláírásoknak egy ünnepnapon ily módon való bemutatása ereklje értékkel bír a jövő és a történelem előtt a bajtársak között pedig némiképp pótolja az egymással való levelezést, melyet bizony, az előre haladott kor ma már nagyon szűk körre szorított.

Az „Aranykönyv“ 200—208. oldala van mai számunkhoz mellékelve, tartalmazza a következők gyűjtéseit és adományait: Makray József, áll.-főnök N. Palmács 1 frt 30 kr, Groó Győző, áll.-főnök Torna 1 frt, Ifj. Kovács Antal, ref. pap Sepsi-Mártonos 50 kr, Ujházi László, áll.-főnök Héjasfalva 5 frt, Matusék János, áll.-előlj. Báté 60 kr, Lintner Géza, áll.-főnök Ozd 5 ft, Jaczó József, áll.-főnök Déva 2 frt, Pál Balázs, ref. pap Kőröspatak 1 frt, Benics Gábor, áll. főnök Otok 1 frt, Vasvári Benő, real.-isk. tanár Budapest 38 frt 60 kr, Györfly Géza, puigazg. M.-Sziget 1 frt 50 kr, Kun Sándor, püöri szemlész Paks 5 frt, Zonda Ferencz, áll.-főnök Mező-Keresztes 80 kr, Somogyi Lajos, lelkész Békés Sámson 2 frt 60 kr, Péchy István, áll.-főnök Fülek 5 frt, Junkert Mátyás, áll.-főnök Nagy-Bicske 5 frt, Szabó Pál, lelkész Diósd 2 frt, Ruzs Sántha János, körjeg.-zó Cs.-Gyimesbükkön 2 frt 20 kr, Drozdovszky János, püöri biztos Nagy-Tapolcsa 5 frt, Kopré Ferencz, ref. lelkész Tisza-Lucz 1 frt, Pannaper Péter, áll.-főnök Károlyváros 3 frt 50 kr, Fleischer Benő, áll.-főnök Belényes 5 frt, Eder Oszkár, áll.-főnök Budapest 5 frt, Virág Soma, áll.-főnök Sajó-Magyaros 2 frt, Vasvári Sándor, lelkész Csepely u. p. Kottse 1 frt, Nincsiés Béla, áll.-főnök Nagyállás 10 kr, Hamy Jenő, kjegyző Csikvánd 1 frt 30 kr, Kalász y

BCU Cluj / Central University Library Cluj

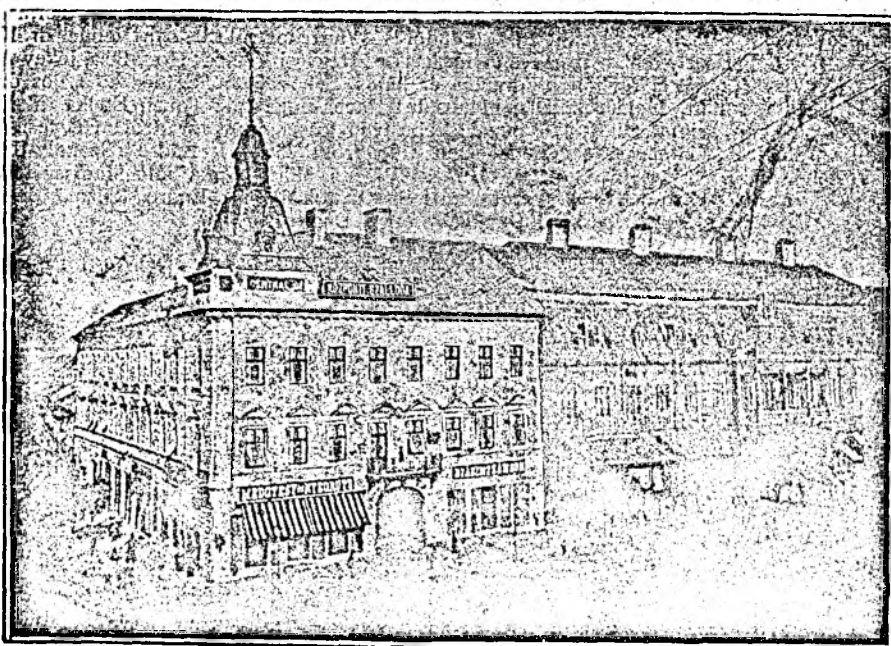
NAGY GÁBOR

Központi szállodája; étterme és kávéháza

KOLOZSVÁRT,

a Bánffy-palota
mellett, a város
központján, 36
utczára nyíló szo-
ba a legmoder-
nebb, egészen új
berendezéssel, ki-
látással a főterre,
a goth székes-
egyházra és há-
rom főutczára.

Telephon ösz-
szeköttetés. Tár-
sas- és magán-
kocsi-közlekedés
minden vonathoz.

Mérsékelt szo-
ba-árak. Minden
szobában árjegy-
zék. Tisztaság és
pontos szolgálata-
ra kiváló gond
van fordítva. Ká-
véház, nyári és
téli étkező helyi-
ségek. Nagy dísz-
terem, mely bá-
lok, társas étke-
zések, felolvasá-
sok és hangverse-
nyek tartására
alkalmas.

Utazóknak a
legkényelmesebb
lakás.

1848-49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.	Felelős szerkesztő: KUSZKÓ ISTVÁN, az ereklye-múzeum őre.	A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múz. őre czimére küldendők.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.	Előfizetési díjak: 1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.	Kéziratok nem adatnak vissza.

Turin 22. Via dei Mille
Septembre 25. 1849

Hálás évrrel tisztelt Nagyságod

Három hónapja hogy Nagyságod engem a Magyar Nők nevében a Budavári honvédek mintájának gyönyörű művével megajándékozta. Kezre vetett, s én Nagyságodnak, s általa a Magyar Nőknek köszönetem saját Kezű kijelentéssel még mindig adósak vagyok.

Megneheredett felettem az évek sulya, agykezem ugyan még nem mindig reszkett de szemeim világa elhomályosodott, a tárgyaimnak csak törvonalait vagyok képes kiverni, részleteit más regóta nem; olvasni nem csak kérésintot nem, denymtatványt sem bírok, ha írok saját kérésintomat is inkább csak sejtem minsem látnám, és ez állapotban könyvet kellett vennem, kellett, mert nem csak szeszűdési hanem becsületi kötelesség is parancsolta; munkáimnak lezárásával megmeg drabikáit annyira hátrányosnak tapasztaltam, mihint könyvtelen valék szabályul venni, hogy saját Kezűleg nem írt levelet, a meg elhomályosodott lúthosommal munkáimat be nem fejezem; csak néhány napja hogy befizethettem.

Ér magyarázatra, nem menté csak magyarázatra, hogy egy kis rövid pihenést engedve megengedtem szemeimnek, csak most tehetek eleget azon kötelességnek, hogy saját Kezűleg adjuk kifejezést a meg hatottságának, melyel a Magyar Nőknek Nagyságod által oly szívósra világotlmasították a harata, s a hila drabikáit, melyel megbecsülhetlen adományuk lettkemmel eltölti - köszönetem, s remél leshőbb érzelmekkel köszönetem.

Az Önök drága ajándéka melyen tisztelt Asszonyom nekem több mint ereklye. Utaz' mely előtt áhitattal hasznom imára törfejezem

.....

Haza szeretet' nem a ríppenő jász előnyével számolyaó hűdegeteskedés, a művel megvagyva írva az Ember tragediájában hogy "a családokhoz halála hanem mely érzelmeket kíván, a hazaszeretet. Az éraelm vilájában a nő az utal köd. Szej hívása a nőnek, megeremteni a családi boldogságot, de a Magyar nőnek más hívása is van; az hogy Szanygala legyen, a polgári bairóságban megfogya az Magyar hazában, a hazafuunkre burdó hazaszeretése mely érzelmének. Hat. hajoljon is a budai honvéd orobor genuuszában jel képzett Magyar nő a sebzeté homlokú hősben ábrázolt Magyar haza felé; hajoljon nem csak Könyvülekes érzéssel hanem azok harokból is.

Az éademelelanul veam sehesetlen öreg emberek parabolé kegyességek köszönetül mász mint a tyra indulású albasomat nem adhatok. Fogadjak azé főlem. Kezresem. Istén velök

Nagyságodnak

halála kötelezett albasos szolgálója

Kossuth Lajos

Az Orsz. honv. segélyző egyesület s a segélyezés kérdése.

A honvédek segélyezési kérésének ellátásáról, ügyforgalomról és a segélyezési tőke keletkezése, kezelése kamatai kiosztása ügyében az alábbi tájékoztató sorokat kapta lapunk szerkesztője, melyek tartalmát, miután az összes honvéd egyesületeket és honvédeket érdeklí, szükségesnek látunk alább ismertetni.

*A kolozsvári honvéd-egyesület Tek. jegyzőjének,
Kuszkó István Urnak.*

Folyó évi aug. 13. tartott ülés jegyzőkönyvének beküldését megköszönöm, s felhasználom az alkalmat nem hivatalos uton, többször kifejezett némi kívánságokra felvilágosítással szolgálni.

Minden egyes bajtársunk ügyéről az egyesületeket az országos honvédsegély-egyesület lehetetlen, hogy értesitse. Eddig 4000—5000 re ment egy évben a kérvények száma, az idén körül-belül 1000—1200-al több lesz a nyugdíjasok száma; ma hogy kerek számban beszéljek, 4000 ellátást élvező ügye van 272 adó hivatalnál.

E beérkezett kérvények igen ritkán vannak helyesen felszerelve a mi részünkről megint írásba kerül.

Az egyesületek szerintem bekérhetnék vagy a területükön elhelyezett adó hivataloknál betekinthetnék a nyugdíjasokat. Évenként egyszer pedig az elnöki évi jelentés alkalmával *mi is megküldjük azt jövőre* az egyesületeknek. De igen nagy fogalom zavar uralkodik; a központ és az országos honvéd-segélyző egyesület legtöbbször azonosítatik, pedig az két különböző testület, az országos honvéd-segélyegyesület még néhai Andrassy Gyula gróf indítványára alakult, *a sajátjából* adta össze a tőkét, melylyel a honvédeket segélyezte és nyugdíjazta; körül-belül 200-an vagyunk alapító tagok, kik a közgyűlésen szavazattal birunk. Évek hosszu során nem adott nekünk az állam semmit, s mi a magunk erejéből fedeztük a segélyezés költségeit megtámasztva tőkénket is, mely azonban a 40—49. honvédek kihallálával az új honvédségé az alapítás szerint (alapsz. 36. §.)

Később adott az állam Tisza miniszterelnöksége alatt 40,000 frtot; ez volt a kezdet s a kezelés illetőleg intézkedés megmaradt az országos honvéd segélyző-egyesület kezében — ez évi közgyűléseivel és a miniszterelnök hozzá járulásával felügyelő bizottsága által kezelte és kezeli ma is az egyesület ügyeit; ma 300,000 frtot ad az állam és ezenkívül a helyre pótolott tőkénk kamatai állanak rendelkezésünkre. Ezen ügy kezeléséhez a központ anyiban járul, hogy két tagot választ a felügyelő bizottságba (3. §. b. pont) jelenleg e két tag *Degre Alajos és Mikár Zsigmond.**)

*) Itt is Mikár? Mikár mindenütt? . . .

A felügyelő bizottság határozata folytán az 1891. évtől kiállított igazolványok felül vizsgálat végett a központhoz tételnek át, ennyi az összes összekötötésünk, és hogy irodájok fentartására évenként eddig változó összegekkel járultunk.

A mi ügyünknel is a magyar típus nyilatkozik, ma minden ember a honvédügygyel bajlódik, mióta az állam is ad hozzá, de alapító tagul nem jön senki, s nem ad senki semmit, — no de azért úgy vélem, az egész világon még ily eset mint a miénk nem volt. Most már az ellátás is jobb s legközelebb ismét a miniszterelnök úrral megtartott anquet folytán megint előbbre lépünk.

Bajtársi üdvözzellet s tisztelettel lekötelezettje,
Bpest, 1893. okt. 7.

Nedeczky István,
48—49. honv. huszár százados.

Nagy köszönettel és hálával fogadtuk huszár százados urnak tájékoztató sorait, mely némi bepillantást enged az országos honvéd segélyző egyesületnek a honvéd-egyesületek előtt eddig teljesen elfátyolozott sötét homályába.

Az országban működő honvéd-egyesületek mindezekről és sok mindenről nincsenek tájékoztatva. Tájékoztatva vannak arról az alapszabályok után, hogy van Orsz. honvéd-segélyző egyesület, hogy ennek van felügyelő bizottsága, van központi bizottsága. De, hogy az orsz. honvéd-segélyző egyesület kezelő hivatala, a honvéd menház felügyelő bizottsága, 1848—49-es honvéd-egyesületek országos egyesületi elnöksége s még egy csomó t. cz. testület, hogy mikor és mily célra alakult, arról tájékoztatva nincsenek sem alapszabályok után, sem más uton. Arról sincsenek tájékoztatva, hogy mily természetű beadványokat hova s mily czim alatt kell intézni. Ez az oka annak a sok felesleges munkának, sok zavarnak, kedvetlenségnek, melyet mindenféle ide-oda irkálás eredménytelensége minden részről maga után von. A honvédek segélyezési kérését a honvéd egyesületek saját véleményük kíséretében kellene esetről-esetre, hogy elő terjesszék. A kérésekre adott választ kézbesítés végett hasonlóképen a honvéd egyesületeknek kell tudomás és az illetővel közlés végett leadni.

Ez a dolog rendje. Ez munka többletet a központnak nem csinál, de olyan vissza éléseknek veszi elejét, a mi nincs rendjén a honvéd testületben és a mi sok esetben félre vezetésére szolgál a központnak. Mert ha a kéréseket a honvéd-egyesületek terjesztik fel, ki van zárva a lehetősége annak, hogy valamely honvéd, kinek igazolványán a honvéd minőség szövege kivásott, magasabb rangnak írja alá magát s ezt a magasabb rangot a kezelő hivatal akceptálja, mint az már megtörtént

Ebből a célból már hiába kérjük be az adóhivatalok kimutatásait, (a mit különben a kolozsvári honvéd egyesületnél Inczedy Sámuel ezredes elnök megcselekedett,) mert megtörtént dolgot bajosabb megváltoztatni, mint alapjából helyesen intézkedni.

A honvéd segélyezésknél a honvéd névkönyvre nem szabad feltétlenül támaszkodni, mert abban felvéve vannak olyanok, a kik soha honvédek nem voltak s ki vannak hagyva olyanok, a kik tisztos honvédek voltak. Egy és ugyanazon honvédek különböző ranggal két honvéd egyesület névsorába is fel vannak véve.

Százados ur amaz ígéretének beváltása, hogy az ellátást élvezőkről a honvéd-egyesületeknek egy tájékoztató kül-

dessék az egyes központi bizottságok munka és hatáskörének megjelölésével, nagyon szükséges

Hogy a honvéd ügygyel sokan bajlódnak és kevesen járulnak hozzá, oka az, hogy a testület idáig működéséről nem adott semmi féle kimutatást, a mi ilyen nyilvános téren működő testületnél feltétlenül szükséges lett volna.

Az egész honvéd ügy-kezelés más színben fog feltűnni, mihelyt arról a közönség tájékoztatva lesz s akkor a mostan netalán nyilatkozó ellen szentet is rokonszenven fogja felváltani.

Okmánytár.

Bem levelei és proklamációja.

(Folytatás és vége.)

V.

A „Tört Lapok“ közelebbi számában közölt franczia nyelvű okmányokhoz még egy harmadikat kívánok csatolni, mielőtt a záradéku szolgáló ismertetést adnám. Ez Bemnek 1849. január 8-ikán Beszterczen kelt s Beöthy Ödön kormánybiztoshoz, Kolozsvárra intézett levele.

Kivül:

a) Irodai jegyzés Kolozsvárt:
Január 11 n 1849.

b) Czimzés:

„A felső erdélyi tábor fő Vezéréől.

T. cz Beöthy Ödön kormánybiztos

urnak

Kolozsvárról.”

Hivatalból.

P. H.

(spanyolviasz.)

Belül:

(Egészen Bem kezeirása.)

Monsieur

Je suis charmé de pouvoir Vous faire connaitre que l'ennemi battu et poursuivi jusqu'a Dorna court encore vers Czernovitz avec cinq Bataillons d'Infanterie, un escadron de Cavallerie et sept pieces de Canons — Nous avons pris onze pieces de Canons dont plusieurs hors de services, plusieurs centaines de fusils et des prisoriniens qui entrèrent presque tous en notre service, des munitions, des effets d'habillement etc. etc.

En ce moment toute la Haute Transylvanie est complètement balayée des troupes ennemies et nous nous préparons a recommencer nos operations offensives vers Hermanstadt. Je ne doute pas d'une heureuse issue.

Veillez agreer l'expression de ma consideration très distinguée

Le Général Bem.

L 8-c Janvier 1849.

Bistritz

Magyar fordításban.

Uram!

Örvendek, hogy a következőkről értesíthetem:

A megvert és Dornáig üldözött ellenség szaladóban van Czernovicz felé, 5 zászlóalj gyalogsággal, 1 század lovassággal és 7 ágyuval.

Elfogtunk 11 ágyut (egy részük le van szerelve), több száz fegyvert és foglyot, kiknek nagyobb része a mi szolgálatunkba fog állani; lőszert, ruhaneműket stb. stb.

Ebben a pillanatban Erdélynek egész felső része teljesen meg van tisztítva az ellenséges csapatoktól és most arra készülünk, hogy támadó hadműveleteinket Szében ellen újra megkezdjük. A szerencsés kimenetel felől nem kételkedem.

Fogadja kiváló nagyrabecsülésem kifejezését

Bem, tábornok.

1849. január 8-ikán.

Beszterczen.

* * *

VI.

Bem apó 1848. deczember 5 én délután 5 órakor érkezett Nagy-Váradra.

Innen 6-án két rövid értesítést bocsátott ki*); egyikben tudatja, hogy az erdélyi hadsereg fővezérévé neveztetett ki, — másikban a csapatok élelmezésének feltételeit teszi közhírré.

Váradról a fővezér 7-én reggel indult Erdély felé; 8-án érkezett Csucsára, 9-én Szilágy-Somlyóra s 15-én Nagy-Bányára. — Kossuthhoz intézett leveléből látjuk (III), hogy 12-én Szatmáron járt.

Első jelentését a kormányhoz Nagy-Bányáról decz. 17-éről, i. tézte**); így hangzik:

„Szerencsésnek érzem magamat, hogy már az első tiz nap után, mióta főparancsnok vagyok, némi sikerről tehetek jelentést. Első gondom volt az ellenséget Erdélybe visszaszorítani, körülvenni, csapataimat összegyűjteni és kellőleg felállítani, hogy sikerrel működhessen. Ma a tisztelt honvédelmi bizottmánynak jelenthetem, hogy az Erdélybe vezető utakat csapatokkal és ágyúkkal sűrűn megszállottuk. Már kirándulásokat is tettünk és megszállottuk a heglánczot, mely most áthághatlan falat fog képezni. A hegyeken a nemzetörök-zárvonalat képeznek és így a közlekedés lehetetlenné fog válni az ellenségre. Ez mind szükséges volt, hogy rendezkedhessünk és támadhassunk. Mindenek közt legfontosabb volt Nagy-Bánya megszállása. A lakosok örömrivalgással fogadtak és ma a város ki volt világítva.

Nagy-Bánya a legfontosabb pont az ország keleti részén. Az ezüst és sóbányák, a lőpormalmok és vasöntödék most ismét kezeink közt vannak. Most határozottan biztosíthatom a honvédelmi bizottmányt, hogy a már adott és megígért eszközökkel, *a nélkül, hogy további segélyre lenne szükségem, visszahódíthatom Erdélyt.*

Nagy-Bánya, 1848. decz. 17-én.

Bem tábornok.”

Erről a levélről látszik, hogy nyilvánosság elébe van szánva. Az a mit mi közöltünk, másnap reggel iratott és bizalmas természetű, mostanig ismeretlen volt.

Ugyanezen időre esik Erdély főkormánybiztosi hivatalának megváltoztatása: báró Vay Miklós helyére, Beöthy Ödön bihari főispán kineveztetése. Kitűnik ez azon „Nyilt Rendelet“-ből, melyet Kossuth Pesten, decz. 19-én adott ki. Idevonatkozó része így hangzik:]

„Nyilt rendelet, melylyel a honvédelmi bizottmány ezennel jelenti, hogy Beöthy Ödön bihari főispán teljes hatalmu kormánybiztossá neveztetett ki Erdélybe. Hatásköre Erdélyországon kívül még különösen Szabolcs-, Bihar- és Szatmármegyékre és az ezek területén fekvő

*) Lásd Honvéd 1848. decz 28-iki 1-ső számában, megjelont Kolozsvárt.

**) Gel. ch, Magyarország függetlenségi harca. II. kötet 110—111. lap.

királyi városokra, a hajdu kerületekre és részekre fog terjeszkedni.

Az ő teljhatalmu biztosi hatósága alá fog különösen a jelenben Bem tábornok parancsnoksága alatt álló felső erdélyi hadsereg tartozni.

Mint hogy ez az egész vidék a kormánybiztos hatásköréhez tartozik ez által b. Vay Miklós eddigi erdélyi főkormánybiztos, valamint a többi kormánybiztosok mandátuma megszűntetik" . . .

Kelt Pesten, 1849. decz. 19.

A honvédelmi bizottmány elnöke:

Kossuth Lajos."

Ezért küldte Kossuth Bemnek decz. 18-iki levelét s a hozzácsatolt felhívást, mely 21-én érkezett Pestre, mindkettőt eredetiben Beöthyhez, hogy azok felett „belátása szerint" intézkedjék.

Bem felhívási tervéből (IV.) hiányzik a kelet napja. Az adatok egybevetéséből úgy látszik, hogy Szilágy-Somlyón decz. 10-én írta, mielőtt onnan Szatmárra utazott. De csak akkor tartotta helyén valónak elküldeni, mikor már decz. 17-én első hivatalos jelentését a honvédelmi bizottmányhoz megtette.

A felhívási terv, változatlan szövegével, sohasem látott világot. Beöthyhez, Pestről küldve, csak december 23—24-én, érkezhettek, mikor már Bem Deésnél járt s 26-án bevonult Kolozsvárra. Első fele, mely a reakció cselszövényeiről és külföldön elkövetett tetteiről szól, nem is illett volna Erdély lakosainak felfogásához.

Bem első erdélyi proklamációja, decz. 27-éről való, melyet az Ocsvai Ferencz szerkesztésében megjelent „Honvéd" című lap decz. 28-iki számából, szó szerint közlök:

Erdély lakósihoz.

A magyar hadsereg jó, hogy kiszabadítson titeket a reactio rabigája s a katonai zsarnokság alól.

A magyar álladalom alkotmánya által biztosított szabadság ismét életbe lép.

Mindennemű politikai vétkekért általános bocsánat biztosítatik az egész országra nézve.

Ámde midőn a multakra fátyol vettetik, midőn az eltévedt lakósnak kegyelmes bűnbocsánat adatik, figyelmeztetnek egyszersmind az ország minden lakósi, hogy az alkotmányszerű kormány ellen elkövetendő minden újabb politikai vétkek hadtörvényileg fognak büntettetni.

Azon lakósnak, kik kezeikben fegyverrel fogatnak el, ugyszintén kik magyar hadseregeink belépte után rögtön mindennemű hadi tűzfegyvereiket át nem adják, halállal büntettetnek.

Felhivatnak azért e hon minden lakósi, hogy náluk létező mindennemű hadi tűzfegyvereket a legközelebb eső katonai hatóságnak azonnal adják be.

Minden a hadsereg élmezésére tartozó kellékek, és megrendelt szállítások a tiszték által nyugtatványoztatni s a kormánybiztosok által ki fognak fizettetni.

Kelt, Kolozsvár főhadai szálláson decz. 27-én, 1848.

Bem

tábornok.

Ha összehasonlítjuk ezt a kolozsvári proklamációt a Szilágy-Somlyón készült tervvel, kitűnik, hogy ennek lényegesebb részei, amabban benne vannak.

A legfontosabb különbség az, hogy míg az eredeti vázlat szerint Bem általános bűnbocsánatot akart hirdetni *mindenki számára* „az eddig elkövetett vétkekért," —

ezt sokan rossz neven vették neki, mert így a gyilkosok, rablók és gyujtogatók is bele tartoztak volna, a bűnbocsánatot nyertek közé. Ezért a Kolozsvárt közreadott proklamáció csak „a *politikai* vétkekért" biztosít általános bocsánatot; és a beadott fegyverek becsárának megértése sem említettik.

Bem tábornokban megszoktuk a gyorsan cselekvő, vakmerő hadvezért bámulni, ki keveset, röviden, ir, de — rögtön és sokat tesz. A somlyói terv új színben mutatja be, mint ügyesen fogalmazó politikust, ki vesszőpontot hiányosan rak fel s a francia accentusokat is elhanyagolja ugyan, de gondolatai világosak, tömörek s az elég hosszú szöveg rendén alig ejt egy-két hibát.

— Végre szóljunk valamit a közlött két okiraton (II. és V.) használt *pecsétéről*.

Van a kolozsvári orsz. ereklye-muzeum gyűjteményében egy kis réz-pecsétnyomó, melyről adományozója, özvegy Koncz Györgyné állítja, hogy Bem tábori pecsétlője volt. Látatlanban azt hittem, hogy a Kossuthoz és Beöthyhez küldött leveleket is ezzel a nyomóval pecsételték; azonban csalódtam. Leirom mindkettőt:

1) A Konczné-féle pecsétnyomó 22—24 millimeter átmérőjű, krajczár-vastagságu, 18 mm. magas nyéllal, mely ott hol a hüvelyk és mutatóujjak megsíppentik, el van lapítva és kissé homoru; oldalt nézve, a fogantyú felső vége egy kis bárd-élhez hasonlít, töve tollszárnyi vastag. — Lenyomata: felül, sisakon nyugvó görbe kardot tartó kar; mezeje ferde kettős barázdával két részre osztva, egy-egy liliommal; oldalt hal-alaku görbült czifrázat.

2) A II. és V. okmányok pecsétnyomóját gyűrű fejére vésettnek hiszem. Felül: 7 águ koronából kinőtt s szembefordult lófej és sas; mezeje függő vonással ketté osztva, mindenik felén ágaskodó ló; oldalczifrázatul lobogó, sasos zászlónyél, szurony, ágyu-vég; alól két hadi érdemkereszt csüng.

Szabó Sámuel.

Kossuth Lajos a budai honvéd-szoborról és Hencziről.

(Vége.)

Rendkívül különös változatosságokon ment keresztül Budavár bevételének megörökítése Magyarországon; két szobor áll Budavárban ennek emlékére: az egyiket Ausztria császára állíttatta akkor, a mikor még nem volt Magyarország királyává megkoronázva; és állíttatta annak a Hentzinek tiszteletére, a ki (ilyen az emberi sors szélsége!) egykoron nyílt ajtók mellett sokaknak szemeláttára osztrák tábornoki egyenruhája teljes díszében térdreborult lábaim előtt, esdekelve, hogy vegyem oltalmam alá családját, s hűségesebbnek vallva magát a magyar haza iránt, kért, nyujtsak neki alkalmat hasznos szolgálatot tenni a hazának; siettem őt felemelni az arczomat piritó helyzetből, a kért oltalmat megadtam, a kívánt alkalmat kiszolgáltattam; s ő ezt azzal viszonzta, hogy (nem tagadom: vitéz) védőjévé szegődött Budavárának, a még nem magyar király, osztrák császár szolgálatában a magyar nemzet ellen, megbombáztatta Magyarország nyílt fővárosát, légbe akarta röpteteni Duna-hídját; megtagadta Budavár átadását törvényes urának, a magyar nemzetnek. Küzdött ellene, vitézül védte a rossz ügyet és sok vitéz magyarnak vérént ontotta, a mi magának is életébe került. Az ő emlékének szól a Budavár bevételi első emlék, a Hentzi-szobor. Akkor állíttatott, mikor Ausztria császára orosz fegyverek segítségével kitörölte ez államok sorából az ezer éves állami életű Magyarországot, s tartományává süllyesztette az ausztriai csá-

szárságnak, a mely még csak nem is oly idős mint én vagyok.

26 éve már, hogy Ausztria azon császárijában, a ki ezt a Hentzi-szobrot ily körülmények közt, ily emlékezetek érdekében felállíttatá, hű lojalitással alkotmányos királyát tiszteli a magyar nemzet; úgy látszik nekem, hogy ennek a mint a tisztelőnél meg van, úgy a tisztelőnél is meg kellene lenni a maga logikájának és úgy gondolom, hogy ehhez a logikához a lojalis magyar nemzet jámbor nemzeti érzelmének kimélete is hozzá tartozik. — — — — —

A Hentzi-szobor Budavárában még most is áll!

Budavár bevételének emlékére a másik szobrot a Henczit legyőzött magyar honvéd vitézség tiszteletére állította a magyar népnek hazafias érzelmű kegyelete.

Minő ellentétes érzelem-iránynak ad kifejezést annak a két szobornak együtt létezése Budavárában! menyire jelzi a visszásságot Magyarország jelenlegi állapotában!

Az első szobor fölállítása arcul-csapása volt a magyar nemzetnek, az pedig, hogy a másodiknak felállításához a királyi ház hozzá nem járult, azt jelenti, hogy az „udvar“ nem rokonszenvezik annak a magyar népnek érzelmeivel, a mely a Haza hős védőjei emlékének megadta a maga szegénységéből a hálás elismerésnek s a kegyelet kötelességének adóját, hanem azon főpapok és mágnások érzületével rokonszenvezik, a kik a maguk gazdagságából a nemzeti kegyelet adójához hozzájárulásukat megtagadták. Ez is egy jele a közállapotok visszásságának, nincs meg az összhangzás, ne mondjam irányegység az udvar és a nép között. Nem egészséges állapot ez, s bizony mondom ennek is megvan, mint minden társadalmi visszásságnak a maga történelmi sillogizmusa.

Én amondó vagyok, mélyen tisztelt urhölgy, hogy magának az uralkodóháznak, éppen annak érdekében nagyon bölcs tanács volt volna, ha valaki megértette volna a királyi házzal, hogy saját jövődjének érdekében nagyon okosan cselekednék, ha jelét adná, hogy azonosítja magát trónusa erős támaszának, a magyar népnek, kegyeletes érzelmeivel. Mennyi szívhódítás volt volna ennek jutalma! hódítás, mely egy uralkodóháznak mindennél többet ér a mi fegyverrel megszerezhető, mert nem én mondom, hanem a történelem bizonyítja, s éppen korunkban sürűbben bizonyítja mint máskor akár mikor, hogy trónus dől trónus után, ha nem azonosítja magát a nép érzületével s *elbizakodottan csak fegyvereire támaszkodik.*

És amondó is vagyok, hogy azok a főpapok és mágnások, a kik a nemzeti kegyelethez a hozzájárulást tüntetőleg megtagadták, saját osztályuk érdekében nagy oktalanságot követtek el. Nagyon szívós a nép emlékezete, hallgat, de nem felejt s nem-feledése hagyományilag nemzedékről-nemzedékre száll; s tessék vagy ne tessék akárkinek is a világon az emberi dolgok sorja hozza magával, hogy a válságok órája mint a hajnal az éj után el nem marad, — pedig — azt is ezer évek krónikája bizonyítja, hogy mikor a válság órája üt, a nép csinálja a történelmet.

Hanem annak a második budavári emléksobornak, melynek gyönyörű mintájával engem a sebzett honvéd homloka felé hajló géniuszt által jelképzett magyar nők megajándékozni kegyeskedtek, s melyre én homályosodó szemeim-mel mint oltáromra tekintek, annak történelmében van még a felhozottakon kívül egy mozzanat, melyre emlékeztetni akarom Nagyságodat és a Magyar Nőket, kiknek nevében engem Nagyságod szivemre ható soraival és a nagyszerű adományal megtisztelt.

Midőn a hazafias ihlettségű magyar művész, a budai honvéd emléksobrot a szegényebb sorsu magyar nép filléreiből mesteri kezzel megalkotá, a magyar országgyűlés kép-

viselőbázának többsége nem akarta ugyan a ház minden tagját a szoborleleplezésnél testületileg megjelenésre kötelezni, de azt nem is csak többségi szavavattal, hanem pártkülönbség nélkül, egyhangulag elhatározá, hogy a képviselőház, tehát általa az egész Magyar Nemzet, a leleplezésnél hivatalosan képviseltessék, annak jeléül, hogy a Magyar Nemzet képviselőháza a Nemzet nevében magáénak vallja a nép azon hazafias érzelmű kegyeletét, mely azt az emlékszobrot létrehozta, s ennek ország-világ előtt kitüntetése végett elrendeli, hogy elnöke a Magyar Nemzet képviselőinek s általuk az összes Magyar Nemzetnek nevében a leleplezésnél koszorút tegyen le a hazafi s magyar vitézség emléket megőrkítő honvédszobor talapzatára.

Megtörtént, ünnepélyes diszszel történt meg; de egy ember hiányzott az ünnepélynél; éppen az hiányzott, a kinek elengedhetlen kötelessége volt volna jelenléte által nyíltan vallomást tenni a világ előtt a felől, hogy Magyarország kormánya szolidárisnak érzi és vallja magát, a magyar szabadságharcz dicső emlékei iránt táplált nemzeti kegyelettel.

Magyarország miniszterelnöke ez elengedhetlen kötelességének elmulasztásával igen rossz szolgálatot tett az uralkodóháznak, mert arra adott okot és alkalmat, hogy az európai közvélemény disszonanciát sejtsen az „udvar“ és a magyar nemzet érzelmei között, a mi bizony nem szolgál a monarchia tekintélyének akár öregbítésére, akár előnyére; — megsértette mulasztásával a nemzet hazafias kegyeletének indulatát s még alkotmány sértést is követett el, mert a parlamentáris kormányrendszer sarkalatos alapelve megkivánja, hogy a kormány elnöke vagy szolidaritásba helyezze magát a képviselőház határozatának szellemével, vagy ha ezt nem gondolja megtehetni, adja be lemondását; sem az egyiket, sem a másikat megtenni olyan dolog, a mit én a parlamentáris kormányrendszer természetével összeegyeztetni nem tudok.

Miután nem szorítkozva hálás köszönetem kifejezésére, annyira visszaélek Nagyságod türelmével, hogy a budai honvédemlékszobor történelmének viszontagságait is emlékezetbe hozni magamnak szabadságot venni bátorkodtam, nem gondoltam e viszontagságok utolsó frázisát hallgatással mellőzhetni, minthogy azt egy nevezetes jelenségnek tekintem a közállapotok azon visszásságában, mely a hazaszeretet felelevenítését a nemzet élet-halál kérdésévé teszi Magyarországon.

Hazaszeretet! nem a röppenő percz előnyeivel számolgató hideg okoskodást, a miről meg vagyon írva az „Ember tragédiájában“, hogy „a cselekvésnek halála“, hanem meleg érzelmet kíván a hazaszeretet. Az érzelem világában a nő az uralkodó. Szép hivatása a nőnek, megteremteni a családi boldogságot, de a Magyar Nőnek más

hivatása is van, az, hogy őrangyala legyen a polgári bátorságban megfogytató magyar hazában, a hazafiai tettekre buzdító hazaszeretet meleg érzelmének. Hát hajoljon is a budai honvédszobor géniuszában jelképzett magyar nő a sebzett homloku hősben ábrázolt magyar haza felé; hajoljon nem csak könyörületes érzéssel, hanem ápoló karokkal is.

Az érdemetlenül, reám tehetetlen öreg emberre pazarolt kegyességért köszönetül mást, mint atyai indulatu áldásomat nem adhatok! Fogadják azt tőlem kegyesen. Isten velök!

Nagyságodnak

hálára kötelezett alázas szolgálja:

Kossuth Lajos.

Pöitenberg és a kápolnai csata.

(Felelet a Klapka czáfolatára.)

Zámbelli Lajos ezredestől.

(Folytatás)

Miután az ütközet már Kápolnánál is, Kálnál is beállított volt, Görgey Mezőkövesdre lovagolt a végett, hogy személyesen intézkedhessék, miszerint a hát-

ramaradt osztályait előre, a csatatér felé utba indítsa. Kerecsenden átvonulván észrevette, hogy Pöltenberg ott van, de megfoghatlan módon mit sem szólott hozzá, csak nekem parancsolta meg, hogy a fel- és aldebrői állomást korán reggel elfoglaljam és utasította Pöltenberget, hogy azonnal menjen Kápolnára a főparancsnokhoz. Guyonnak Görgey személyesen adta a parancsot, hogy segítségünkre eiessen Kápolnára és Görgeynek rendelkezésére megint én Kmethynek az ebbeli parancsot egy futártiszt által megküldöttem. Kerecsenden sem enni, sem inni valót nem találtunk s kénytelenítettünk a szegény parasztok utolsó darabját elvinni, hogy embereink és lovaink csak valamit is ehessenek. Nem is csudálkoztam azután azon sem, miszerint daczára annak, hogy a riadót korán reggel verettem, a csapatok még is, nem mint rend szerint azonnal sorba állottak, hanem hogy sokidő és fáradság kellett ahhoz, még lábra fölvergődhetek. Hét órák reggel jelentem meg Feldebrő előtt, hol is a mult estve Kápolnáról zászlóaljjával együtt gyáván eltávozott „Venturini“ őrnagy az előrsi szolgálatot tette.

Itt küldte meg nekem a Kápolnáról lépésben lovagló Pöltenberg az ellenparancsolatot. Hozzám való megérkezése után azt közölte velem szóbelileg Pöltenberg, hogy Klapkához Verpeléten csatlakoznunk kell azon czélból, hogy az utóbb nevezettnak állását támogassuk. Pöltenbergnek azt feleltem: „akkor kötelességedben állott volna valamivel gyorsabban lovagolni, mert most kénytelenek vagyunk visszafelé egy órán tulit utat megtenni, minthogy a Verpelét felé egyenes vonalban vezető uton fekvő mély árkokon ágyuval és lovassággal át nem halthatunk. „Dembinszky parancsára Feldebrőn hagytuk Pollák őrnagynak vezetése alatt a Sándor-ezredből való két huszár osztályt és 4 drb ágyut azon utasítással, hogy az ellenségnek a Tarnán való átkelését minden áron megakadályozza, a hadosztály többi részével pedig mély homokon, bokron és sok árkon át siettünk Klapka segítségére. Az odaváló menetközben Pöltenberg azt közölte velem, hogy Dembinszky nekiadta át a vezényletet még a Klapkának csapatai fölött is, mivel Dembinszky nem bizik, hogy nagyobb csapatok vezénylete körül Klapka elegendő belátással birjon. És én Pöltenbergnek azt feleltem: „Klapka a rangban idősebb ezredes, azonkívül hadtestparancsnok is és jól érti a dolgát; ennél fogva nem lesz hajlandó a reá bízott csapatoknak vezényletét már az ütközet alatt neked átadni. Miért is legjobb lesz, ha azonnal Klapkához ellovagolsz s vele közlöd a Dembinszky parancsát a nélkül azonban, hogy Klapkának beleegyezésén kívül a vezényletbe befolyjál. Feladatod tehát egyedül abból áll, hogy Klapkának oldala mellett maradj folyton.“ Mindezek után Pöltenberg még utunkban nekem adta át a hadosztály vezényletét és Klapkához Verpelétre sietett.

A mint én azután a verpeléti magaslatokra megérkezém, láttam, hogy Klapkának csapatai immár visszahúzódnak és hogy a falun túl az ellenségnek erős tömegei állanak fölállítva, azonkívül, hogy még a siroki völgy torkából is sok ellenséges sereg bontakozik. Rög-tön megrendeltem, hogy a Posta alatti 1-ső és a Bukovszky őrnagyok alatti 14. honvéd-zászlóaljak, nemkülönben a Beke százados alatti utász-osztály is a falut visszafoglalják. Ezen csapataim bátran hatoltak be a faluba, oldalvást támadván meg a Klapkának csapatait üldöző ellenséget. De e napon Klapkának seregei igen rosszul viselkedtek és daczára annak, hogy a Görgey által legvitézesebbek legvitézesebbének elnevezett Földvárny Károly őrnagy kezébe ragadván a zászlót, embereit több ízben előrevezette, különösen a 42. honvéd-zászlóalj, mely e napon igen rosszul mutatta be magát, nem voltak reá

birhatók, hogy újra az ellenségre vessék magukat. Ily körülmények között az én zászlóaljaim sem tarthatták magokat benn a faluban és kényszerítve voltak lassankint visszahúzódni. E közben az egymásnak szemközt álló ütegek is keményen dolgoztak. Verpelét lángba borult, de a tűz lángjait csakhamar elfojtották. Az alatt az ágyuimat igen jó állásra állítottam fel, honnét az ellenségnek csapatait csak hébe-hóba tüzeltettem és csak akkor, midőn a faluból bontakozni és minket bekeríteni akartak. A Sándor-huszárok 4 századából álló lovasságot egyenlő vonalba állítottam fel Klapkának lovasságával, mely utóbbi az összeköttetést velem föntartotta. Klapkának lovassága állott „Coburg, Lehel és Hunyady-huszárok egyes századaiból. E lovasságnak és az ütegeimnek hátában fölállítottam két honvéd-zászlóaljat. Klapka annak utána a seregeit egészen visszavonta a verpeléti magaslatokra; tőlem egy széles mély völgy által különülve. Ugyanazon időben láttam, hogy az ellenségnek igen erős lovastömegei a faluból bontakoznak és minket támadnak meg. En ezen támadó lovasságot nem kartácscsal, mint kellett volna, hanem csak is golyókkal fogadtam s saját huszáraimat, ugyszint Klapkának huszárait is ellene indítottam. Az ellenséges vasasok azonban visszahúzódnak közben a Kovács tüzér-százados alatti félütegre vetvén magukat, annak legénységét lemeszárolták s három drb lovaságyumát elfoglalván, magukkal cipelték. Ezt látván én, valami 20 drb huszárral a vasasokat megtámadtam s a három darab lovas ágyumát tőlük visszafoglaltam. Itt a jobb vállamon megsebesítettem, de csak későbbben, körülbelül d. u 5 órákor éles fájdalommal érezvén, a csata helyét végleg elhagytam s Tiszafüredre elszállítottam.

(Vége köv.)

Honvéd-egyletek köréből.

Kik adakoztak a budai honvéd-szoborra?

A nagy közönség filléreiből létesített intézmények megalkotói nagyon sokszor tapasztalják azt, hogy olyan férfiak utasítják vissza a kérést, hogy kik vagyoni helyzetüknél fogva százakat adhatnak, anélkül, hogy megéreznék. Viszont olyanok adakoznak, kik mint a bibliai szegény asszony, kevés adományukban jó szívök nemes érzete által vezetettve, mindenüket odaadják, a mivel birnak. Nekünk is és olvasóinknak is, kiknek egyesített buzgalma, áldozatkészsége és hazafias érzése által létesítettük s tettük és tesszük maradandóvá muzeumunkat, tapasztalataink vannak ezen a téren. A budai honvéd-szobor vitánál a képviselőházban is felmerült az adakozás kérdése. Ez alkalomból a „Budapesti Hírlap“ a következőket írja:

„Wekerle miniszterelnök a képviselőház okt. 13-iki ülésén, szemrehányást tett Apponyinak, hogy a honvéd-szoborra nem adott semmit. Apponyi nyomban válaszolt Wekerlének, de egy szóval sem említette, hogy a leleplező ünnep költségeihez, mint arról biztos tudomásunk van, ő, t. i. Apponyi, kétszáz forinttal járult. Egyébként, hogy kik adakoztak a honvéd-szoborra, arról hivatalos adatokkal szolgált Szénássy Sándor dr., honvéd százados főorvos ur, midőn lapunk ez iránt kérdést tett nála. Szénássy urtól az alkalommal a „Budapesti Hírlap“ 1892. okt. 23 ki számában a következő nyilatkozat volt olvasható: A képviselőház abbéli jogát, hogy a szobor ügyébe, a leleplezés programjába és ünnepébe beleavatkozzék, nem ismeri el Szénássy ur Elvégre, nygmond, az nem országos, nem álladalmi ügy, hanem budavári ünnep. De keserűvé teszi különösen a szobor-bizottság társelnökének a szívét az, hogy a képviselőház pártjai, bár külön fel voltak szólítva s mindenik kapott aláírási ívet, sem alá nem irtak semmit, sem nem gyűjtöttek semmit a honvédszoborra. Sem a függetlenségi párt, sem a kormány-párt nem járult a szobor költségeihez, csak a nemzeti (akkor még mér-célt ellenzéki) párt gyűjtött és küldött be 60 s néhány forintot. Az összes minisztériumok közül csak a belügyminisztérium hi-

vatalnokai vannak az adakozók között. Főur azon a kettőn kívül a ki a szol'orbizottság tagja, csak még kettő adakozott a szoborra. Összes főpapjaink közül négyen adtak, de olyan négy, a kit ki nem lehet találni, mert a nem szereplő főpapok közül valók. Közük volt *Kruesz* Krizosztom, a ki nem is volt magyar születésű, a benzés rend adományával és köztük — ezt írja minden magyar a háza falára — az akkori lugosi oláh püspök: *Oltanau*. A másik kettő: a világi dolgoktól különben távolaló néhai Roskoványi és néhai Bonnaz. Az adakozók közt elüljárak a régi honvédek, azután a megyei és városi törvényhatóságok, melyeknek gyűjtésében tömeges a krajczáros adomány, a szegény föld népe, a magyar paraszt verejtékes fillére, szívének aránya. Békés, Arad és Pestmegyék tettek ki legjobban magukért, de a legnagyobb gyűjtés is csak 500 frtos volt. Fiume pedig, a mint megkapta a gyűjtőívet, azonnal visszaküldte 200 frttal terhelve, lelkes levél kíséretében, a melyben ez állt: „Itt küljök, a mi e pillanatban pénztárunkban találtatott Ha több lett volna benne, többet küldöttünk volna.“

A honvédegyletek központi bizottsága népes ülést tartott okt. 24-én az újvárosház társalgó termében. *Degré* Alajos elnök nyitotta meg az ülést azzal, hogy üdvözölte a bizottság tagjait, „nyugtalan nyári nyugalomunk“ után is friss egészségben látva őket.

Mikár Zsigmond jegyző mutatta be ezután a mult ülés jegyzőkönyvét, mire az elnök, hivatkozva arra, hogy a miniszterelnök a képviselőházban akként nyilatkozott, hogy mint annak idején szerény tiszviselő adakozott a honvédszoborra, s ezzel szemben a „Budapesti Hírlap“ egy állítólagos „bizottsági tag“ közlése nyomán azt írta, hogy „Wakerle forintjának“ nincs nyoma a gyűjtőíveken: felveti a kérdést, hajlandó-e a bizottság e dolgot tisztázni?

Balogh Sándornak az a véleménye, hogy az ügy mibenállását meg lehetne vizsgálni, míg *G. Szabó* János, *Krivácsy* József, *Reményi* Antal és *Vavrik* Endre ellenzik azt, mivel a bizottságnak nem tartozhatik hatáskörébe ez ügygyel foglalkozni, már azért sem, mert a bizottsági tag megnevezve nincs s az is lehet, hogy éppen a kérdéses gyűjtőív elveszett. (Helyeslés.)

Ezzel szemben *Mikár* azt jegyzi meg, hogy a czáfolat nem egészen névtelenül történt, mert a tudósításban benne van *Szendassy* Sándor dr. neve, aki mindjárt nyilatkozhatik az ügy felől. — A kérdezett kijelentette erre, hogy a nála nevezett laptól senkisémet járt s a czikk adatai nem tőle erednek. — A bizottság ezt örömmel tudomásul vette.

Szóba jött ezután a *Klapka-siremlék*, a mit az elnöknek az a bejelentése tett aktuálissá, hogy egy a bizottságon kívül álló hármass-bizottság a siremlékre való gyűjtéssel foglalkozik. A központ, kimondva, hogy a gyűjtés vezetését kezeiből kiadni nem hajlandó, az illetők hazafias buzgólkodásának méltánylása mellett azt határozta, hogy e tekintetben a nagygyűlésnek tartja fenn az intézkedések megtételének jogát.

Végül a folyó évi nagygyűlés helye és ideje került még egyszer szónyegre. A közgyűlés ugyanis azt határozta volt, hogy ez évben Szegeden tartják meg az országos gyűlést, de mert onnan meghívás nem jött*) a bizottság később Budapest mellett nyilatkozott. E határozatát, bár azóta megérkezett a szegedi polgármester meghívása, a bizottság ma ujra megerősítette. A naggyűlés napjával *december 12-ét* tűzték ki; az értekezlet pedig az előző napon fogják megtartani. (Föv. Lapok okt. 1.)

*) Ezt az állítást Szeged város polgármestere és a szegedi honvéd-egylet hivatalos aktákkal az egész ország színe előtt megczáfolta. (Lásd Történelmi Lapok 16. sz.) Miért kompromittálja tehát a központ önmagát, miért nem konstatálja férfiasan a tényeket a maguk története szerint? Vagy ha igaza van a központnak: miért nem czáfolta meg annak idején a szegediek hivatalosan közölt adatait? Ha bizalmat vár a központ működése iránt, ezt a honvéd-egyletek s az egész ország tőle megköveteli, megvárja.

Szerk.

Haynau-alap. Kérdést intéztek nem régiben lapunkhoz és utalásunkra a kolozsvári honvéd egylethez az iránt, hogy a Haynau-féle alapítványt ki kezeli és miképen kaphatnak abból a negyvennyolczas és 49-es honvédek segélyt? — A kolozsvári honvéd-egylet e tárgyban közelebről kérdést intézett az orsz. honvéd segélyző-egylet elnökségéhez, honnan azt a választ kapta, hogy a Haynau-féle alapot a honvédelmi miniszterium kezeli. Az alap keletkezésére, nagyságára, a segélyezés mérvére vagy módjára nézve nem tudtak semmi felvilágosítást adni.

Halálozások.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük: a halálozásokról szíveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Agoston Ferencz, honvéd tüzér-tüzmaster, október 18 án Kalocsán meghalt. 1848-ban a Schwecháti csatától kezdve Görgei hadtestében végig küzdötte a szabadság harcát. A világsi fegyverletételkor a császári hadseregbe a huszárokhoz soroztatott. Kiváló jó lovas lévén sok fiatal mágnás fiut tanított lovagolni, kiknek prótektioja folytán mintegy 15—16 évi szolgálat után a szegény szülöktől származott és akkor nem sok műveltséggel rendelkező jó lovas katonát, hadnagygyá neveztek. A m. kir. honvédség alakításakor oda már mint tiszt lépett át. 1885-ben mint százados nyugdíjba vonult és szegény mostoha fivérénel, kinek házat épített s földeket vásárolt, visszavonultan élt. Előzékeny modorával mindenki becsülését megszerezte magának. (Közli: *Simig Rezső*, honv. egyt. jegyző.)

Almás Domokos halála. Ma vettem M.-Vásárhelyről a gyászjelentést, mely szerint Almási Domokos 1848—49-iki honvéd, takarékpénztári pénztárnok, városi törvényhatósági bizottsági tag, ev. ref. egyházi tanácsos és önk. tüzöltő egyleti főparancsnok f. év október hó 19-én d. u. 1 órakor életének 64-ik, boldog házasságának 25-ik évében hosszas szenvedés után megszűnt élni.

Mélyen meghatott e kedves tanulóársam és volt huszár bajtársam halála, mert 50 évi hű és igaz barátság kötött minket egymáshoz. 1840—48-ig mindig egy osztályba jártunk, jeles tanuló év igen kedves tanulóársunk volt. Született M.-Vásárhelyt, a hol édes atyja, a ki 1849-ben halt el, jó módu eszmadia volt, s a Szentgyörgy-utczában saját házzal birt. Sok izben megfordultam e kedves család körében Domokos barátom révén, a hol mindig szívesen fogadták a szegény, de jó tanuló magyar-régeni fiut. 1848-ban én Deésen, 6 M.-Vásárhelyt állottunk be Mátyás-huszárnak, én a második ő a 3-ik századba, de Szeben bevételé után többed magával a mi századunkba osztották be, minthogy a mi századunk a téli hadjárat alatt: a gálfalvi, a szebeni, az aknai, piskii csatákban nagyon megritkult volt. Ebben a században voltak még M.-Vásárhelyről Enyedi István, Szabó Imre jó módu polgárok fiai. Enyedi István Magyar-Becsénél pusztult el typhusban. Szabó Imre megsebesült a temesvári ütközetben, de kigyógyult, hazaérkezett és 1870-ben halt el mint városi irnok. Almási Domokos részt vett Temesvár ostromában, a hol május és junius hóban működünk, a magyar-becsei, szent-tamási, hegyesi, izlóvai, szegedi és temesvári ütközetekben. Sebet sehol sem kapott s mint hős huszár mindenütt derekasan megállotta helyét. 1870-ben midőn Bukarestből hazajöve, M.-Vásárhelyt állapodtam meg, mint régi tanulóársát, barátját többször meghívott asztalálhöz nőmmel együtt. 1886-ban midőn osztályunk M.-Vásárhelyt 40

éves összejöveteli ünnepét tartotta a kolegium nagytermében, ő is jelen volt és végtelen örvendett a viszontlátáson. Abban állapodtunk meg, hogy 10 év múlva 1896-ban ismét összegyűlünk ugyanott, alig ha lesz már abból valami; mert azóta már sírba szálltak a hű tanuló társak közül M.-vásárhelyi Deák Farkas, Orbán Domokos, Beke István, Almási Domokos, László Ignác farcsádi ev. ref. lelkész, s ki tudja még hány a vidékeken . . . Így az összejövetel csak egy jobb életben fog megtörténni.

Hogy Almási Domokos 1849. után milyen nemes, közhasznu életet élt Maros-Vásárhelyt, eléggé igazolják azon szép, kitüntető állások, a melyeket a társadalmi életben elfoglalt és hiven betöltött. Gyermekai nem maradtak, de igen egy bánatos szívü nemes lelkü özvegye Ajtai Berta a ki iránt a távolban is a legmélyebb részvételt viseltetem. Maradt két nővére, kik mint látom mindketten már özvegyek, és egy fitestvére, kikre olyan meghatóan emlékszem ezen szomorú órában. Most temetik a hű és igaz barátot, tanuló-társat és vitéz huszár bajtársat, midőn én itt e sorokat bánatos szívvel papírra vetem, de lélekben sujtott sírjánál állok s könnyezve vetek koporsójára egy maroknyi földet, áldást kívánván a leghivebb jó barát poraira. Isten veled a viszontlátásig, a mi már ugy sincs messze. Isten veled!

Koós Ferencz,

kir. tanácsos, nyug. tanfelügyelő.

Bay Bertalan Szabolcsmegyében, Tardoson, 64 éves korában, hosszas szenvedés után hunyt el. Ludányi és csomai Bay Bertalan, a szabadságharcz egyik vitéz katonája volt. Az elhunyt 1848-ban 20 éves korában csapott fel huszárnak s 1849-ben mint huszárörnagytette le Világosnál a fegyvert. A m. kir. honvédség felállítása után újra a katonai pályára lépett s a Batthyány-huszároknál szolgált, de nemsokára ott hagyta a katonaságot, s hazajött Szabolcsba gazdálkodni. Ifj. Dessewffy Miklósné grófné atyját gyászolja az elhunytban.

Várbogyai *Csepely Ferencz*, 1848—49-diki honvédörnagyt, 75 éves korában, Besztercebányán meghalt.

Kisvárdai *Kálmán György*, Hajdúvármegye nyugalmazott árvaszéki elnöke, 1848—49-iki honvéd százados 83 éves korában, e hó 15-én meghalt Kassán.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kossuth Lajos levele kéziratban. Kossuth Lajos Kovács Etelkához irt sorainak bevezető részét és végét eredeti kéziratban mutatjuk be lapunk első lapján. Kedves szolgálatot óhajtottunk tenni főleg nőolvasóinknak ezzel, azért kértük el a „*Magyar Hírlap*”-tól a levelet s így e lapnak szíveségéből közöljük ezt. A 91 éves Kossuthnak ma minden betűje a legnagyobb kegyelet tárgya. A kegyelet kétszeresen nyilvánul a nők szívében e levél eredeti kézvonásai iránt, mert hozzájuk szól Kossuth Lajos, mert feladatukat, működésüket a hazafias érzés ápolása terén jellemzi mesterileg. A levél kéziratának e közölt részét nagyon sokan fogják keretbe foglalni s mint emléktárgyat megőrizni nőolvasóink közül. Épen azért gondoskodtunk, hogy a rendes példányokon felül 14 napon belül egyes példányokra történő megrendeléseket is foganatosíthasson a kiadóhivatal.

A budavári honvédemléket a magyar nők nov. 2-án fogják megkoszorozni. Ekkor helyezik ugyanis a szobor talapzatára a Zala György mesteri keze által készített impozáns érczoszorut. Érdekes tudni, hogy e koszorú eszméjét Patrubány Ferencz penditette meg Kovács Etelka előtt, ki eleven virágból akart koszorut helyezni a szoborra. Kivülök még Patrubány Ferenczné és Patrubány Olivér joghallgató fáradoztak e szent ügy érdekében. A felhívást Patrubány Ferenczné írta. A fényes eredményben mindazáltal legnagyobb érdeme van Szelestyei Gézáknak a bizottság elnökének. Szelestyei Géza közbenjárásának köszönhető, hogy a főváros 1000 frttal járult a költségekhez. Azt mondja Kossuth: „a nőnek hatalom adatott ébren tartani a férfivilágban a multak lelkesítő emlékeit, hogy a jövődő csiráivá éledjenek, s a míg a magyar nő lelkesülten lelkesítve hajol a sebzett magyar haza felé, a hazaszeretet eszményiességének csilloga nem hanyatlik le.” (N.-Bánya és Vidéke.)

Klapka tábornok siremléke. Egy előkészítő-bizottság lelkes felhívást intéz a nagyközönséghez, adakozásra hívja fel Magyarország lakosságát, hogy Komárom hős védőjének, a kerepesi temetőben, méltó siremléket emeljünk. A szép felhívás így végződik:

„Bizunk a magyar nemzet ősi jellemében, mely nagyjait nem feledi soha; bizunk benne, hogy a nemes célra rövid idő alatt oly nagy összeg fog begyűlni, hogy már az 1891. év halottak napján önérettel fogunk rámutathatni Klapka tábornok díszes siremlékére, mint fényes tanujelére annak, hogy halhatatlanul él a magyar szívében hazája nagyjának emléke!” A budapesti terepárosi takarékpénztár késznek nyilatkozott a siremlék költségeire begyűlő összegeknek gyümölcsöztető kezelésére. Az intézet (Andrássy-ut 5. sz.) helyiségeiben közvetlenül is elfogadja az e célra szánt pénzáományokat.

Öngyilkos 48-as honvéd. *Klinicza* Ignác 48-as honvéd a szabadságharcz lezajlása után a fejérmegyei *Velenczén* telepedett meg. Egy kis házikója volt meg egy szőlője, a melyben évenként megtartotta a szüretet. Az öreg azonban sehogysen tudott megbékülni a mostani állapotokkal s minden búbanatát a borban altatta el. Így aztán lassankint kótya-vetyére került a ház meg a szőlő is és az öreg honvéd portája előtt megütötték a dobát. Földönfutóvá lett, nem maradt egy garasa sem E hó 13-án tollat kerített és megírta a végrendeletet:

„Ágyom pedig hagyom a koporsóm költségére, az asztalom árát csöndes harangszóra. Meghalok pedig holnap napkeléskor, mert golyót lövök a szívem közepébe.

És a hetven éves honvéd — a mint írta — azonképpen cselekedett. Forgópisztolyal agyonlőtte magát, 16-án kísérté ki a falu népe a temető-kertbe, mely részvételt, csöndes harangszó mellett.

A kishegyesi honvédemlék. Nagy és méltó felháborodást keltett Bácsmegyében a vármegye hatóságának az az eljárása, hogy a kishegyesi honvédemlék közvetlen közlelben egy csárda felépítését engedélyezte. Szabadságharczunkat és honvédeink vitézségét hirdető kishegyesi emlékszobrot hat esztendővel ezelőtt állította fel a hazafiúi kegyelet. Az emlékszobor, mióta közelében a csárda felépült, napról-napra rongálódik s maholnap attól kell majd tartani, hogy egészen tönkre teszik.

Géza, áll.-főnök Guttorföld 5 frt, Sándor Gergely, unit. lelkész Derzs u. p. Erked 1 frt, Anduczoy Károly, Német-Ellemér 4 frt 93 kr, Székelyegyleti első tak.-pénzt. (fiók), Székely-Keresztur 1 forint, Gyulafehérvári Szabó Elek, r. k. lelkész F.-Tomós 1 frt, Szucsák János, áll.-főnök Erked 1 frt 50 kr, Bartl Alajos, áll.-főnök Komárom Ujszőny 1 frt 50 kr, M. kir. pénzügyőri szakasz. B.-Gyarmat 1 frt 80 kr, Cseskovits Béla, áll.-főnök Annavölgy, Sárísáp 4 frt 40 kr, Ackerler Ferencz, áll.-főnök Lawoczne 50 kr, Bárány Lukács, pléb. iskola-igaz. Sz.-Ujvár 5 frt, Sárosy Ignác, püöri szemlésez N.-Almás 5 frt, Moga Lajos, áll.-főnök Almás (Bács-Bodrogmegye) 5 frt, Svirbely József, áll.-elölj. Erdőtelek 50 kr, Molnár Ede, vámbiv. ellenőr Vöröstorony 3 frt 90 kr, Gehring Fülöp, pléb. Somberek 1 frt, Kemény István ref. pap Szilágy-Varsolcz 1 frt, Trux Bertalan, adóárnok Debreczen 5 frt, M. kir. i. számú püöri biztosság, Fiume 6 frt, Kiss Béla, Bogyoszló 1 frt, Lippich Zoltán, Czikó (Tolna) 50 kr, Vaisz Antal püöri szemlésez Támási 5 frt, Csáky György, Nagy-Szalonta 1 frt 40 kr, Horváth Géza, vasúti pénztárnok Szanta 70 kr, Kthoska József, kir. sőtiszt Orsava 2 frt 20 kr, II. számú püöri szakasz Budapest 5 frt, Hesz Ferencz, áll.-főnök Jakó 1 frt 90 kr, Carshe Lajos, áll.-főnök Lokve (Budapest-Fiume vonal) 2 frt 10 kr, Szilágyi T., Szeleste pályaudvar 1 frt 50 kr, Bárkány Henrik, Kása 3 frt, Varga Zsigmond, áll.-főnök Valcz 3 frt 50 kr, Allomásfőnökség, Uzon 70 kr, Allomásfőnökség, Lupény, u. p. Vulkán 5 frt, Illyés István, püöri szemlésez Szebenm. Ujegyházán 1 frt 40 kr, Ipvovics Ferencz, áll.-főnök kenyérmező 1 frt 10 kr. Ezekért a muzeum ez uton is hálás köszönetét nyilvánítja.

Szerk. üzenetek.

P. J. Budapest. Azt mi látjuk, hogy az elnököket sorban Mikár vezet, de hát azon mi nem segíthetünk, azon csak elnökök segíthetnének a saját jó hírnevük érdekében. Arról meg egyáltalán nem tehetünk, hogy az egész bizottság pusztá indolenciából letéteményezte a saját eszét Mikár Zsigmondnál s azt most sem veszi vissza, a mikor Mikár ezt durva sértegetésekre és nem igaz mondások kürtölésére használja fel. Ne szenteljünk ennek egy egész cikket, hanem várjunk. Csak akad abban a közp. bizottságban bár egy *férfit* a ki nem fogja engedni, hogy a saját eszével Mikár *igy* gondolkozzék s ilyen beszámíthatatlan tetteket elkövessen. A kibeni ambíció, munka kedv, cselekvési képeség és akarat erő legyen, jóvá tenni az eddig elkövetett botlásokat, nem igaz mondások, elenyésztetni a sértegetések által okozott sebezést, és a honvéd ügy méltóságához illő módon cselekedni. Csak várjunk még.

Dr. E. J. Székesfehérváron. Közelebbi számunk első cikkét köszönjük.

Szó a három indítványhoz E. S. Hibák a honvéd névkönyvben. Ujhegyi közleménye ki vannak szedve. Tér szűke miatt kimaradtak a nov. 15. számra.

Kiadóhivatali üzenetek.

P. J. Galgó. Az Aranykönyv 300 lapra fog terjedni. Akkor ellátjuk tárgy mutatóval, készítettünk bekötési táblát s kezdünk egy új kötethez, melyben a közlemények a m. é. folyamán megmondottak szerint az ereklye gyűjtést is felölelik. A bekötési táblára szóló megrendelést előjegyeztük. Az Aranykönyv hiányzó lapjait elküldöttük.

Adományok a kolozsv. orsz. tört. ereklye-múz.-nak.

Hankovits György függetlenségi harcunk derék honvéd őrnagyának özvegye, Báthory Róza, értékes tárgyakat ajándékozott a kolozsvári orsz. ereklye-múzeumnak. A tárgyak egyike egy szép tájkép, mely a Józsefstadti várból szedett kövekből és növényekből van össze rakva. A növények közt egy kis táblán aug. 31—1852. felirat van. A leigázott haza virágaira gondolva rakhatta össze fogsága alatt azon szomorú napok egyik áldozata. A másik tárgy egy csinos női karperecz közepén Magyarország koronáján címere. A lánc szemekben egy-egy betű van — az Aradon felakasztott tábornokok kezdőbetűi. (Egy betű kihult.) A Kiss Ernő, Lázár Vilmos, Desseffy Arisztid, Schweidel József golyóra megkegyelmezettek kezdőbetűi hiányoznak. Ugyancsak a nevezett urnó egy harmadik értékes tárgyat is adott. Ez a joesfstadti börtön rajza, melyet gr. Haller készített. A szép festményen a börtön rideg cellája primitív butorzatával van megörökítve. A börtönben az ágy mellett egyszerű faszéken ül Hankovits őrnagy és gondolkodik. Előtte össze-

rovott lábu fenyő asztal; a rácsos ablak komorságát cserépben ápolt virágok enyhítik. Az ágy fölött női arczkép, alatta az ágy előtti kis asztalkán könyvek vannak stb. Végül 36 drb 5 frtos Kossuth bankó is van az adomány tárgyak közt. Özy. Hankovits Györgyné — Báthory Róza — Kálotaszegnek mindenki által tisztelt urnője. Hogy mily derék honleány, onnan is kitünik, hogy a 32-ik honvéd zászlóalj lobogóját a legnagyobb veszélyek közt ő mentette meg meg, — s ő szolgáltatta ezt később a nemzeti muzeumnak.

Bekötési táblák az 1848—49. Történelmi Lapok 1892. és 1893. évi folyamának bekötésére decz. 15-től kezdve, darabonként 80 krral megrendelhetők a kiadóhivataltól. A bekötési tábla diszes kiállítással kászul. Az 1892-ik első évfolyam táblája vörös angol vászon, az 1893. év folyam táblája fehér lesz. Az 1894. évfolyam táblája pedig zöld angol vászomból fog készülni. A m. é. folyam bekötési táblái olcsó, elegáns és izléses kiállításáért előfizetőink körében nagy keresletnek örvendtek. E táblába kötve, a Történelmi Lapok bármely szalon asztalnak díszét képezi. A tábla első lapján piros (a f. é. folyamánál fehér) alapon arany nyomással koszoru által övezve foglal helyet Magyarország és Erdély külön-külön álló czimere, melyet felül, szent István koronája foglal össze. Ez alatt dísz betűkkel a lap czime, a szerkesztőség s az évfolyam van feltüntetve. E felírást, a tábla szélein izléses fekete nyomású körzet veszi körül. A tábla hátsó lapján vaknyomású ékitmények foglaltnak. A tábla sarkára az első lapon foglalt felírat van arany nyomással helyezve. E felhívást azért tartjuk szükségesnek most idejében közölni, hogy olvasóinknak módjuk legyen az ideje korán való megrendelésre s tájékozva legyünk a készitendő példányok számára nézve.

A m. vagy a f. é. folyamból a hiányzó számokat kérjük november folyamán reklamálni, mert azon túl a felesleges példányokat, mint mutatóvány számokat szétküldi a kiadóhivatal. A két számokat, a mennyiben azok rendelkezésre állnak, posta fordultával megküldi a kiadóhivatal. A m. é. folyamból, a mig esetleg után nyomásnak a szüksége fel nem merül, a 2. és 6. sz. a f. évfolyamból pedig a 3. számtól fogtak el a felesleges példányok.

Kérelem. Szükségünk lévén a „Vasárnapi Ujság“ 1876. évf. 14. számára, valamint az 1888. évf. 46. számára, ugyszintén a „Pesti Napló“ 1878. évf. összes reggeli számaira, illetve — ha valakinek netalán a lap be lenne kötötve — az egész évfolyamra, továbbá a „Képes Családi Lapok“ 1887. évf. 43. sz., 1888. évf. 1., 26., 27. sz. és végül a „Magyar Ifjuság“ 1891. évf. 52. számára, kérjük t. olvasóinkat, kik e számokat eladni hajlandók, sziveskedjenek szerkesztőségünket mielőbb értesíteni. A kívántakat alár pénzért, akár cserében a „Vas. Ujság“ régebbi évfolyamai más számaiért megveszi a Szerkesztőség.

Az 1848—49. Tört. Lapokra előfizettek egész évre.

(Folytatás.)

1893. évre.

Dadai István, Kebelei Nagy Samu, Sassy István, Gaitner Tivadar, Akadémiai ifj. kor Selmezbánya, Gál Lajos, Krasznai Péter, Br. Jósika Lajos, Liszka József, Györfy Géza p. ü. igazgató. B. Tóth Gábor, Gaál Ignác, Gaál Lőrincz, Ambrus József, Hoffmann Antal, Hegyi József, Cassino somorjai, Korach Ernő, Krudy Gyula, Ludaics Miksa, Macza György, Molnár Lajos, Málnássy Ferencz, Ménasági János, Madarász Andor, Maurer Béla, Pfeifer Ferdinand, Polgári olvasó-kör Székely-Udvarhely, Sibay Ferencz, Somossy Gergely, Szabó János, Szász Dániel, Tóth Sámuel, Szilágyi Dénes, Thuránszky Marcell, Turoczy Mózes, Tassy Béla, Társalkodó-egylet Vizakna, Sárközi Aurél, Jöldi Dániel, Szobránczi Samu, Wallfiscsk Armin, Nagy Kálmán. (Folytatjuk.)

Az elnöki iroda működése. Említettük lapunk 19. számában a „Központ irodája” czimen, hogy ott nagyon furcsa átiratokat fabrikálnak s küldenek le a honvéd-egyleteknek. Közlebről a kolozsvári honvéd-egyletnek ismét érkezett egy beszámíthatatlan szövegű átirat, a melyet, ha az egylet komolyan vesz, ismét sértőnek találhat. Ebben az átiratban, melynek a száma 724. a sorok között kifejezve megint eltagadja Mikár (mert ezt is ő szerkesztette, ő másolta, ő expedálta), hogy megkapta volna azokat az átiratokat, a melyeket a honvéd-egylet közgyűléséről felterjesztett. Követeli a levél reclamálását s kívánja a vevény felküldését. Elmondja, hogy a központi főjegyző nem köteles és nincs hivatva a lapokban a honvéd-egyletek mozgalmait elolvasni (nyilvános és durva sértegetésekre azonban úgy látszik jogosítva és hivatva érzi magát) és leczkét tart a kötelességérzetből olyan dolgokról, a melyeket ha nem volna beteg, ő kellene hogy szeme előtt tartson. Utóvégre Mikárnak, mint idegbeteg embernek *ha dolgozni engedik*, joga van bármily bolondot, bármily sértőt írni és aláírás végett Balogh elé terjeszteni. Balogh Sándor ügyvéd azonban; testben, lélekben egészséges és lovagias férfiú s mint ilyen, át kellene hogy nézze az ante aktáit egy-egy ilyen ködös, zavaros és sértő átiratnak mielőtt azt aláírná. Mert hogy a kolozsvári honvéd-egylet kutatót átiratai az orsz. honvéd-segélyző-egylet elnökségéhez jutottak, az bizonyos s hogy Mikár, mint az hivatalosan be van bizonyítva, tudva elkövetett nem igaz mondásával több ízben a *szégyen padra vonszolja* az ország színe előtt a közp. bizottságot, az is bizonyos. A kolozsvári honvéd-egylet kizárólag a Balogh személye iránti tekintetből tárgyalta ezt az iratot, s nyugodt előkelő hangon, kifejezést adott annak, hogy tovább ezt a kérdést nem vitathatja, hanem a közgyűlés elé terjeszti.

Mikár Zsigmondnak a honvédügy körül viselt dolgairól irodai papíron könyomdai uton irva, 10 oldalra terjedő értesítőt küldött be hozzánk *Krivácsy József* ezredes. Ez értesítő 1867 óta feloleli Mikárnak viselt dolgait. Ebben több *megbecstelenítő* tett elkövetésével van a közp. főjegyző vádolva. Ha igazak ezek (s ezt a honvédegyleteknek kötelességük tisztába hozni,) ugy Mikár nem csak ennek a kiváló testületnek, de semmiféle testületnek tagja nem lehet. Mi a velünk szemben elkövetett tökéletlenkedéseiből, a jogtalanul magánál tartott s felszólításunk után is be nem küldött pénz visszatartásából azt hittük, Mikár az általa többször hangoztatott sok munkából ke-

letkezett idegbaja miatt beszámíthatatlan állapotban van; a Krivácsy közleménye azt igyekszik bebizonyítani, hogy Mikár a megbecstelenítő tetteket gonoszságból követi el. Ez iratban Krivácsy József ezredes abból a körülményből kifolyólag, mely szerint sokan állítják, hogy *Mikár honvéd nem volt*, és eddig nem találkozott egy honvéd is, a ki azt mondta volna, hogy vele szolgált; felkéri mindazokat, a kik Mikárral netalán együtt szolgáltak, hogy nevüket, lakásukat és hogy melyik honvédegyletnek tagjai, vele közölni sziveskedjenek, hogy Mikár honvéd-volta hatóságilag kiderítessek.

HIRDETÉSEK.

CZETZ PÉTER

első és legnagyobb temetkezési intézete egész Erdélyben Kolozsvárt.

Belközép-utca, Minorita-templom épülete.

Helybeli és vidéki temetéseket egy árban szdmit.

6 6—

NAGY BUTORRAKTÁR!

WALTON és TÁRSA

Kolozsvárt, Hid-utca 27.

Tisztelettel ajánljuk dusan berendezett **butorraktárunkat**. Kapható itt minden berendezés *jutányos áron, jótállás mellett*.

Dus választék *szőnyeg-, függöny-, kép-, tükör- és matrutzokban*

Amaz elvünk, hogy **kevés haszonnal** nagy forgalmat produkáljunk: életképesnek bizonyulván, *feltűnő olcsón árulhatunk*.

A *kárpitos, asztalos, mázó és aranyozó mesterségbe vágó minden új munkát, valamint átalakitást és javítást is elvállalunk*.

Tisztességes, pontos szolgálat, *vidékre bérmentve*.

Teljes tisztelettel:
Walton és Társa.

Hazai iparczikkek! Kitűnő kolozsvári asztalos munkái!